

Meer tijd, beter welzijn?

Het effect van tijdsbesteding met kinderen op het psychisch welzijn van kinderen.

Marlot Griep- 5525942
Bachelorproject Sociologie
Universiteit Utrecht

Scriptiebegeleider: Anne-Rigt Poortman
Tweede corrector: Judith Kas
Inleverdatum: 13-06-2019

Universiteit Utrecht

Introductie

‘Ouders besteden meer tijd aan hun kinderen dan vroeger’ was de titel van het artikel dat Caroline Kraaijvanger (2016) schreef voor de wetenschappelijke nieuwssite Scientias. Het artikel is gebaseerd op het dan net gepubliceerde onderzoek van Dotti Sani & Treas (2016). Uit het onderzoek is gebleken dat in veel westerse landen, waaronder Nederland, ouders veel meer tijd aan hun kinderen zijn gaan besteden dan vroeger. Vijftig jaar geleden spendeerden moeders ongeveer de helft van de tijd die moeders nu aan kinderen besteden. Ouders vinden tijd met hun kinderen kostbaar en zijn ervan overtuigd dat deze tijd samen goed is voor de ontwikkeling van het kind (Milkie, Mattingly, Nomaguchi, Bianchi & Robinson, 2004). Maar heeft de tijd van ouder en kind samen daadwerkelijk een effect op het kind?

Vaak wordt gedacht dat ouders een belangrijke rol spelen in het leven van hun kind (Musick, Meier & Flood, 2016). Vooral moeders zouden onmisbaar zijn voor hun kinderen (Hays, 1998). Meer betrokkenheid van de ouders heeft op verschillende domeinen invloed, waaronder de academische prestaties van het kind (Fan & Chen, 2001). Ook het psychisch welzijn van het kind is een belangrijk domein waar de ouders veel invloed op hebben. Onderzoek heeft vanuit veel theoretische perspectieven en met verschillende onderzoeksmethodes gekeken naar de invloed van de ouders op het psychisch welzijn van kinderen. In deze onderzoeken is niet specifiek gekeken naar de hoeveelheid tijd die ouders in hun kinderen investeren. Wel is onder andere gekeken naar de mate waarin kinderen betrokkenheid van hun ouders ervaren. Dit bleek een effect te hebben op het psychisch welzijn van kinderen (Cripps & Zyromski, 2009; LeCroy, 1988). Ook is een goede relatie met de ouder en een veilige hechting van belang voor het psychisch welbevinden (Amato, 1994; Armsden & Greenberg, 1987). Daarnaast hebben de ouders ook invloed op het zelfbeeld en het zelfvertrouwen van kinderen, wat weer van invloed is op het mentale welzijn van kinderen (Armsden & Greenberg, 1987; Cheng & Furnham, 2004). Tot slot hebben ook de kenmerken van de opvoeding een sterke invloed op kinderen. Gebrekkige opvoedpraktijken houden bijvoorbeeld verband met een slechter mentaal welzijn. Zo kan een gebrek aan ondersteuning en warmte zorgen voor onzekerheid en depressieve gevoelens bij kinderen (Deković & Prinzie, 2014)

Het lijkt daarom voor de hand liggend dat tijd doorbrengen met de ouders belangrijk is voor het psychisch welzijn van kinderen (Hays, 1998). Onderzoek naar de invloed van tijdsbesteding met kinderen op het welzijn van kinderen is echter schaars (Milkie, Nomaguchi & Denny, 2015). In dit onderzoek wordt gefocust op de relatie tussen tijd met kinderen en het psychisch welzijn van kinderen. Hierbij wordt ingegaan op hoe de tijd met kinderen wordt

besteed. Er wordt gekeken naar routine activiteiten en interactieve activiteiten. Bij routine activiteiten gaat het voornamelijk om dagelijkse handelingen, zoals kinderen naar bed brengen of samen eten. Bij interactieve activiteiten gaat het erom dat er sprake is van een directe interactie tussen ouder en kind, bijvoorbeeld als ouders een spelletje spelen met hun kind. Naast het type tijdsbesteding wordt er in dit onderzoek ook gekeken naar effecten van het geslacht. Dit onderzoek probeert een uitbreiding te bieden op bestaande literatuur, door niet eerder onderzochte interacties te onderzoeken met het geslacht van de ouder, het geslacht van het kind en combinaties hiervan. De vraag waar dit onderzoek antwoord op tracht te geven is: *“Wat is de invloed van tijd die ouders aan kinderen besteden op het psychisch welzijn van kinderen, en verschilt dit effect met het geslacht van de ouder, het geslacht van het kind en/of een combinatie daarvan?”*

Zo wordt er gekeken of het effect van tijdsbesteding op het psychisch welzijn van het kind verschilt voor moeders en vaders. Eerder onderzoek heeft gekeken naar de invloed van de tijd met moeder en de tijd met de vader apart van elkaar. Dit onderzoek vond uitsluitend effecten op psychisch welzijn van tijd met de vader (Roeters & van Houdt, 2019). De theorie suggereert echter dat tijd tussen moeder en kind cruciaal is voor een goede ontwikkeling van kinderen (Hays, 1998). Wanneer er ruimer gekeken wordt naar literatuur over de rol van de vader, worden er wisselende resultaten gevonden. Zo wijzen sommige onderzoeken uit dat de vader een belangrijke rol speelt in het leven van kinderen (Amato, 1994; Harris, Furstenberg & Marmar, 1998) terwijl andere onderzoeken vinden dat de vader uitsluitend invloed heeft op het psychisch welzijn van zijn zoon (Amato, 1994; Crockett, Eggebeen & Hawkins, 1993).

In dit onderzoek wordt er daarnaast gekeken of de effecten van tijdsbesteding anders zijn voor meisjes en jongens. Het effect van de interactie tussen het geslacht van het kind en de tijd met de ouders op het psychisch welzijn van het kind is niet eerder onderzocht.

Tot slot worden de interacties tussen tijd en verschillende combinaties van het geslacht van de ouder en het geslacht van het kind onderzocht. De voorkeur van de ouders voor een bepaald geslacht is namelijk een belangrijk onderwerp in de maatschappij. Er bestaat zelfs een term voor ouders die niet blij zijn met het geslacht van hun kind, de zogenaamde ‘gender dissapointment’ (Braff, 2015; Kleisen, 2018). Veel onderzoeken wijzen uit dat zowel de vader als de moeder voorkeur heeft voor een kind van hetzelfde geslacht (Lundberg, Pabilonia & Ward-Batts, 2007; Nikiforidis, Durante, Redden & Griskevicius, 2018; Yeung, Sandberg, Davis-Kean & Hofferth, 2001). Ook besteden ouders vaak meer tijd aan het kind van hetzelfde geslacht. Zo brengen moeders meer tijd door met hun dochter en vaders meer tijd met hun zoon (Lundberg et al., 2007; Nikiforidis et al., 2018; Updegraff, McHale, Crouter & Kupanoff,

2001). Er is echter nooit gekeken of de tijd van de ouder die hetzelfde geslacht heeft als het kind, een grotere invloed heeft op het psychisch welzijn van kinderen dan wanneer het geslacht van het kind en het geslacht van de ouder verschillend zijn.

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag wordt er een secundaire data-analyse gedaan met de data van ‘New families in the Netherlands’ (NFN; Poortman, Van der Lippe, & Boele-Woelki, 2014). Deze data is verzameld in 2012-2013 en is afkomstig uit Nederland.

Theoretisch kader

In dit theoretisch kader wordt eerst aandacht besteed aan het algemene effect van tijd op het psychisch welzijn van kinderen. Daarna wordt gekeken naar de verwachtingen omtrent kwantiteit en kwaliteit van tijd, waarin vooral wordt ingegaan op het type tijdsbesteding. Vervolgens wordt er gekeken naar de interactie van het geslacht van de ouder, gevolgd door de interactie van het geslacht van het kind. Tot slot wordt gekeken naar de interacties van combinaties van geslacht.

De invloed van tijd op psychisch welzijn

Kinderen zijn volop in ontwikkeling naar volwassenheid. In deze ontwikkeling wordt onderscheid gemaakt in ‘normale ontwikkeling’ en ‘afwijkende ontwikkeling’ (Braet, Prins & Bijttebier, 2014). Een afwijkende ontwikkeling wordt vaak beschreven in termen van stoornissen, diagnoses, psychische problemen of subklinische symptomen (Braet et al., 2014). In de ontwikkeling wordt de familie gezien als belangrijke omgeving (Bronfenbrenner, 1986; Gecas & Schwalbe, 1986). Familie kan op verschillende manieren van invloed zijn op het kind. De invloed van de familie kan het best in kaart worden gebracht aan de hand van het model van gezinsfactoren (Dekovic, Janssens & As, 2003). Het model kent verschillende factoren die worden ingedeeld aan de hand van de afstand tot het kind, waarmee wordt bedoeld dat de factor die het meest dichtbij het kind staat, de meeste invloed heeft (Deković & Prinzie, 2014; Knorth, 2016). Er zijn proximale, distale, contextuele en globale factoren. Proximale factoren zitten in het dagelijkse contact met de ouders. Deze factoren vallen onder te verdelen in opvoedingsgedrag en de relatie tussen ouder en kind. Distale factoren hebben betrekking op de kenmerken van de ouder zelf (bijvoorbeeld psychische problemen van de ouder). Onder contextuele factoren vallen de overige relaties in het gezin (bijvoorbeeld tussen broers en zussen) en globale factoren gaan vooral over de structurele kenmerken van het gezin (bijvoorbeeld sociaaleconomische status) (Deković & Prinzie, 2014; Knorth, 2016).

Tijd die ouders met kinderen doorbrengen is onderdeel van de proximale factoren. Het gaat dan met name over het opvoedingsgedrag van de ouder. Opvoedingsgedrag wordt meestal getypeerd aan de hand van twee dimensies, namelijk ondersteuning en ouderlijke controle. Ondersteuning gaat voornamelijk over de zorg en affectie voor het kind. Ouderlijke controle kan zowel op een autoritaire manier, als op een autoritatieve manier plaatsvinden. Voor een goede ontwikkeling van het kind, is het belangrijk dat deze twee dimensies in balans zijn. Een verstoorde balans kan leiden tot een afwijkende ontwikkeling, wat gevolgen kan hebben voor het psychisch welzijn van het kind. Als ouders weinig tijd aan hun kinderen besteden kan dit negatieve consequenties hebben voor het psychisch welzijn van het kind, omdat bijvoorbeeld de affectieve behoeften van het kind niet vervuld worden door ouderlijke ondersteuning (Deković & Prinzie, 2014; Knorth, 2016; Muris, 2014). Een gebrek aan ondersteuning en warmte kan zorgen voor onzekerheid en depressieve gevoelens bij kinderen (Deković & Prinzie, 2014). Daarnaast is een te hoge mate van autoritaire controle gerelateerd aan angststoornissen en andere vormen van psychopathologie (McLeod, Wood & Weisz, 2007).

Kinderen vormen tijdens hun ontwikkeling ook hun zelfbeeld. Het zelfbeeld heeft een grote invloed op het psychisch welzijn van kinderen (Flouri & Buchanan, 2003). Volgens het concept van 'reflected-appraisal' zien we onszelf op de manier waarop we denken dat anderen ons zien (Cooley, 1902; Mead, 1934; Sullivan, 1953). Het zelfbeeld is dus als het ware een reactie op reacties van anderen. Hierbij wordt in de sociologie vaak gesproken over '*significant others*', waarmee bedoeld wordt op belangrijke personen, zoals ouders en vrienden (Woelfel & Haller, 1971). De houding, het gedrag en de uitstraling van deze belangrijke personen weerspiegelen als het ware hun mening over de ander (Felson, 1985; Gecas & Schwalbe, 1986; Woelfel & Haller, 1971). Onderzoek toonde aan dat de manier van opvoeden een grote invloed heeft op het zelfbeeld van het kind en dat dit zelfbeeld een belangrijke voorspeller is van het psychisch welzijn (Armsden & Greenberg, 1987; Cheng & Furnham, 2004; Gecas & Schwalbe 1986)

De verwachting is wanneer ouders meer tijd aan hun kinderen besteden, de ontwikkeling van kinderen beter verloopt, waardoor het psychisch welzijn van kinderen beter zal zijn. Daarnaast zal ook het zelfbeeld van het kind beter zijn wanneer de ouder meer tijd aan het kind besteed, wat ook zorgt voor een beter psychisch welzijn. Hieruit volgt de hypothese:

Hypothese 1: Het psychisch welzijn van kinderen is beter naarmate ouders meer tijd aan kinderen besteden.

Wetenschappelijk onderzoek heeft gevonden dat *'family time'*, de tijd die het gezin doorbrengt met elkaar als groep, gerelateerd is aan een betere psychische ontwikkeling van adolescenten (Crouter, Tucker, Head & McHale, 2004). Er is in dat onderzoek gekeken naar de effecten van *family time* over tijd, waarbij werd gevonden dat het psychisch welzijn van adolescenten na een periode van twee jaar beter is wanneer er sprake is van veel tijd met de familie. Het effect van *family time* op psychische ontwikkeling was echter wel afhankelijk van de sociale klasse van het gezin. Een ander onderzoek kwam tot de conclusie dat het een negatief effect heeft op het psychisch welzijn van kinderen wanneer ouders meer uren werken en daardoor minder tijd over hebben voor hun kinderen (Dinh, Cooklin, Leach, Westrupp, Nicholson & Strazdins, 2017).

In een ander onderzoek werd gevonden dat vooral de kwaliteit van tijd belangrijk is voor sociaal-emotionele uitkomsten bij kinderen (Bernal, Fernández & Peña, 2011). Met de kwaliteit van tijd wordt hier bedoeld dat de ouder activiteiten met het kind doet die bevorderlijk zijn voor de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. De kwantiteit van tijd betreft het aantal uren dat besteed wordt aan kinderen. Dit onderzoek (Bernal et al., 2011) heeft enkel gekeken naar de tijd die de moeder doorbrengt met het kind. Er werd gevonden dat psychische problemen bij kinderen afnemen naarmate de kwaliteit van de tijd die het kind met de moeder doorbrengt beter is. Wat betreft de kwantiteit van de tijd zijn andere bevindingen opmerkelijk. Naarmate de kwantiteit van tijd toeneemt, nemen ook de sociaal-emotionele problemen bij kinderen toe (Bernal et al., 2011). Een mogelijk verklaring voor dit verschijnsel is dat ouders die meer tijd met hun kinderen doorbrengen, mogelijk sneller inzicht hebben in de sociaal-emotionele problemen van hun kinderen en deze dus vaker rapporteren (Bernal et al., 2011).

Er is ook door Milkie et al. (2015) onderzoek gedaan naar het effect van tijd die ouders met kinderen doorbrengen op verschillende uitkomsten bij kinderen en adolescenten. Er werd gefocust op emotionele problemen, gedragsproblemen en academische prestaties. Het onderzoek was gericht op het effect van de tijd die de moeder aan het kind besteed. Daarnaast is er ook gekeken naar de effecten van tijd voor de moeder en vader samen. Er werden geen effecten gevonden van de tijd met ouders op uitkomsten bij jonge kinderen (3-11 jaar). Wel werd er gevonden dat tijd met de ouders een significant negatief effect had op gedragsproblemen bij adolescenten (12-18 jaar). Dat het effect alleen voor adolescenten is gevonden kan volgens Milkie et al. (2015) verklaard worden doordat de adolescentie een meer stressvolle periode is en dat hier tijd met ouders een grotere rol speelt.

Verskillende onderzoeken laten zien dat vooral de kwaliteit van tijd van belang is op het psychisch welzijn van kinderen. De kwaliteit van tijd wordt bepaald door het type tijdsbesteding. (Bernal et al., 2011; Fiorini & Keane, 2014; Hsin & Felfe, 2014; Huston &

Rosenkrantz Aronson, 2005; Roeters & van Houdt, 2019). Een onderscheid dat in de literatuur wordt gemaakt is dat tussen routine activiteiten en interactieve activiteiten (Bianchi, 2011; Milkie, Kendig, Nomaguchi & Denny, 2010; Milkie & Denny, 2012; Roeters & van Houdt, 2019). Bij routine activiteiten gaat het over dagelijks terugkerende handelingen, zoals kinderen naar school brengen en samen eten. Interactieve activiteiten worden vooral gekenmerkt door de ouder-kind interactie. Bijvoorbeeld kinderen voorlezen of samen uitstapjes maken (Bianchi, 2011). De resultaten van het ondernemen van interactieve activiteiten met kinderen zijn eenduidig, meer interactieve activiteiten met kinderen leiden tot een beter psychisch welzijn bij kinderen (Bernal et al., 2011; Fiorini & Keane, 2004; Hsin & Felfe, 2014; Milkie et al., 2015) Routine activiteiten daarentegen lijken weinig effect te hebben op het psychisch welzijn van kinderen (Bernal et al., 2011; Fiorini & Keane; Milkie et al., 2015). Op basis van de eerdere resultaten valt te verwachten dat tijd waarin ouders interactief met hun kind bezig zijn een invloed heeft op het psychisch welzijn van kinderen, maar dat tijd waarin ouders alledaagse handelingen doen met hun kind geen effect heeft.

Hypothese 2: De tijd die ouders besteden aan routine activiteiten met hun kinderen, heeft geen invloed op het psychisch welzijn van het kind

Hypothese 3: Naarmate ouders meer tijd besteden aan interactieve activiteiten met hun kinderen, zal het psychisch welzijn van kinderen beter zijn.

De invloed van het geslacht van de ouder

Volgens de *intensive mothering ideology* (Hays, 1998) zijn moeders uniek belangrijk en onmisbaar wanneer het aankomt op kinderen. De tijd die de moeder met het kind doorbrengt is belangrijker dan de tijd met welke andere volwassene dan ook (Milkie et al., 2015). Moeders zouden volgens deze theorie een van nature aangeboren vaardigheid hebben in opvoeding, terwijl vaders, ondanks goede intenties, niet voldoende zouden kunnen voorzien in de zorg die kinderen nodig hebben (Liss, Schiffrin, Mackintosh, Miles-McLean & Erchull, 2013). Daarnaast blijkt ook dat moeders en vaders verschillende disciplines gebruiken bij de opvoeding (Huston, 1985). Over het algemeen dragen moeders meer verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen dan vaders (Leslie, Anderson & Branson, 1991). Moeders hebben een meer zorgend karakter (Collins & Russell, 1991), zijn affectiever (Starrels, 1994) en hebben meer intiem contact met hun kinderen dan vaders (LeCroy, 1988). Daarnaast zijn moeders ook meer betrokken bij het leven van hun kind (Amato, 1994). Dit zou mogelijk de oorzaak kunnen zijn dat kinderen niet alleen de relatie met moeders en vaders anders ervaren

(Collins & Russell, 1991), maar ook de kwaliteit van de relatie met de moeder beter vinden dat de relatiekwaliteit van de band met de vader (Doyle, Lawford, Markiewicz, 2009). Hieruit volgt de verwachting dat het effect van tijd met kinderen op psychisch welzijn, sterker is wanneer het tijd met de moeder betreft. De hypothese luidt:

Hypothese 4: Het effect van tijd met kinderen op het psychisch welzijn van kinderen is groter voor de vrouw/moeder dan voor de man/vader.

Wetenschappelijke onderzoeken die gekeken hebben naar het effect van de tijd met de moeder op het psychisch welzijn van kinderen, toonden aan dat het aantal uren dat de moeder doorbrengt met het kind geen effect heeft op het psychisch welzijn van het kind (Huston & Rosenkrantz Aronson, 2005; Milkie et al., 2015; Roeters & van Houdt, 2019). Onderzoek van Milkie et al. (2015) vond wel een effect van de tijd met de moeder, maar enkel op gedragsproblemen bij adolescenten (12-18 jaar).

Wanneer er echter wordt gekeken naar het aantal uren dat de vader doorbrengt met het kind, blijken er wel effecten te zijn. Zo zou meer tijd met de vader zorgen voor minder gedragsproblemen bij adolescenten (12-18 jaar) (Milkie et al., 2015). Ook worden er effecten gevonden voor tijd met de vader op het psychisch welzijn van kinderen onder de 12 (Roeters & van Houdt, 2019). Deze resultaten sluiten aan bij eerder onderzoek dat vond dat de vader een unieke significante rol speelt tijdens de opvoeding van een kind (Harris et al., 1998; Wilson & Prior, 2011).

Een mogelijke verklaring voor het gegeven dat de tijd met de vader wel effect heeft op het psychisch welzijn van kinderen en de tijd met de moeder niet, is dat kinderen mogelijk sterker reageren op de tijd met de vader omdat de vader minder tijd doorbrengt met het kind dan de moeder (Sayer, Bianchi & Robinson, 2004; Yeung et al., 2001). Mogelijk nemen kinderen hierdoor de tijd met de moeder voor lief en hechten zij meer waarde aan de tijd met hun vader (Milkie, Simon & Powell 1997; Roeters en van Houdt, 2019).

De invloed van het geslacht van het kind

In dit onderzoek wordt ook aandacht besteed aan het geslacht van het kind. Er wordt specifiek gekeken of de effecten van tijd op psychisch welzijn anders zijn voor jongens en meisjes. Deze interactie is niet eerder onderzocht, waardoor er in bestaande literatuur weinig theorie bestaat over de invloed van geslacht van het kind. Daarom wordt in dit onderzoek afgezien van een hypothese over de invloed van het geslacht van het kind.

De invloed van combinaties van geslacht

De *same-sex hypothesis* stelt dat kinderen ‘beter af’ zijn bij een ouder die hetzelfde geslacht heeft (Powell & Downey, 1997). Daarmee wordt bedoeld dat een ouder van hetzelfde geslacht het kind beter zou kunnen geven wat het kind nodig heeft. Ook heeft het voordelen voor de ouders wanneer hun kind hetzelfde geslacht heeft. Ouders die een kind hebben met hetzelfde geslacht begrijpen het kind beter en voelen zich comfortabeler en competentier in het opvoeden van het kind, omdat zij zich meer met het kind kunnen identificeren (Nikiforidis et al., 2018; Powell & Downey, 1997). De basis van dit idee komt uit de sociale leertheorie, die stelt dat men dingen kan aanleren door het bij een ander te zien (Shaffer & Kip, 2007). Dit leidt tot de veronderstelling dat bij de combinatie van hetzelfde geslacht van ouder en kind, het effect van tijdsbesteding aan het kind op het psychisch welzijn van het kind sterker zal zijn dan bij een combinatie van verschillend geslacht.

Hypothese 5a: Het effect van tijdsbesteding aan kinderen op het psychisch welzijn van kinderen is sterker wanneer de ouder en het kind van hetzelfde geslacht zijn, dan wanneer de ouder en het kind een verschillend geslacht hebben.

Er is niet eerder onderzoek gedaan of het effect van tijd met kinderen op psychisch welzijn verschilt wanneer er gekeken wordt naar combinaties geslacht. Wat eerder onderzoek wel laat zien is dat vaders een voorkeur hebben voor het krijgen van een zoon (Dahl & Moretti, 2008). Cijfers laten ook zien dat vaders significant meer tijd doorbrengen met zoons dan met dochters (Harris et al., 1998; Lundberg et al., 2011; Nikiforidis et al., 2018, Raley & Bianchi, 2006; Updegraff, et al., 2001; Yeung et al., 2001). Ook wanneer tenminste één van de kinderen een jongen is, spenderen vaders meer tijd met hun kinderen dan wanneer het enkel dochters zijn (Mammen, 2011). Tot slot zijn vaders in het algemeen meer betrokken bij het leven van hun zoon bij hun dochter (Harris & Morgan, 1991). Hetzelfde wordt gevonden voor vrouwen. Moeders spenderen, net als vaders, significant meer tijd met een kind van hetzelfde geslacht (Lundberg et al., 2007; Nikiforidis et al., 2018; Updegraff et al., 2001). Ook blijkt dat de relatie tussen ouder en kind het sterkst is bij de combinatie moeder-dochter (Steinberg, 1987). Of meer tijd met een kind van hetzelfde geslacht ook daadwerkelijk een groter effect heeft op het psychisch welzijn van een kind van het andere geslacht, blijft de vraag.

Data & Methoden

Data

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de data van ‘New families in the Netherlands’ (NFN; Poortman, Van der Lippe, & Boele-Woelki, 2014). Het beoogde doel van het NFN-onderzoek was het vergaren van longitudinale data over de omgangsregelingen met kinderen tussen gescheiden ouders in Nederland. Het onderzoek bestond uit twee waves. De eerste wave vond plaats tussen 2012 en 2014 en was gefocust op het welzijn van kinderen na ouderlijke scheiding. De tweede wave stond drie jaar later gepland. Hierbij was de focus de stabiliteit en gevolgen van de gestelde omgangsregelingen tussen de ouders. Er wordt in dit onderzoek enkel gewerkt met de data uit de eerste wave.

Het Centraal Bureau van Statistiek (CBS) heeft voor het NFN-onderzoek vijf steekproeven getrokken uit vijf verschillende doelpopulaties: (1) ouders gescheiden na 2009, (2) samenwonenden uit elkaar na 2009, (3) getrouwde ouders, (4) samenwonende ouders en (5) ouders gescheiden voor 2009. In dit onderzoek wordt louter gewerkt met de populaties ‘getrouwde ouders (inclusief geregistreerd partnerschap)’ en ‘samenwonende ouders’, die samen de groep van ‘intacte families’ vormen. Bij het trekken van de steekproef van de intacte families is gebruik gemaakt van een random steekproef gestratificeerd op de leeftijd van het jongste kind, om ervoor te zorgen dat de gemiddelde leeftijd uit de verschillende doelpopulaties overeenkomt. Hierdoor is er sprake van een oververtegenwoordiging van kinderen tussen de 4 en 11 jaar in de steekproef van intacte families. Daarnaast kent de data een multi-actor design, wat wil zeggen dat beide partners in een huishouden zijn benaderd voor het NFN-onderzoek. Hierdoor is er zowel sprake van data op huishoudelijk niveau, als op individueel niveau.

In maart 2013 is het veldwerk voor de intacte families begonnen. Via de post zijn er 4800 mensen (2400 huishoudens) benaderd uit intacte families om mee te doen aan de online survey. In april zijn nog twee reminders gestuurd via de post voor de online deelname. Tot slot is er in juni een laatste herinnering gestuurd per post, waarbij ook een papieren vragenlijst werd meegestuurd. Op individueel niveau lag de response rate op 45%, wat neerkomt op N = 2173 participanten. Op huishoudelijk niveau lag de response rate op 56%, wat neerkomt op N = 1338 participerende huishoudens. Voor 61,5% is er data van beide partners. In de data is er sprake van een oververtegenwoordiging van zowel mannen als vrouwen van 40 t/m 49 jaar. Ook de Nederlandse etniciteit is bij zowel mannen als vrouwen sterk oververtegenwoordigd.

Er wordt in dit onderzoek gefocust op het psychisch welzijn van kinderen. Omdat de maatstaf die gebruikt wordt voor het meten van het psychisch welzijn van kinderen enkel geldig is voor kinderen tussen de 4 en 17 jaar, wordt er in de data een selectie gemaakt op basis

van deze leeftijd. Alle participanten met een kind onder de vier jaar en boven de zeventien jaar worden niet meegenomen in dit onderzoek. Daarnaast worden uitsluitend participanten meegenomen die geen missings hebben op de gebruikte variabelen in de analyse, zodat de N voor alle variabelen gelijk is. De analyses worden uiteindelijk over N=1959 participanten uitgevoerd.

Metingen

Afhankelijke variabele

De afhankelijke variabele *psychisch welzijn van kinderen* wordt gemeten aan de hand van de Strengths en Difficulties Questionnaire (SDQ; Goodman, 1997), die opgenomen was in het NFN-onderzoek. Deze vragenlijst is bedoeld voor ouders van kinderen tussen de 4 en 17 jaar. Ouders hebben de SDQ-vragenlijst in het NFN-onderzoek ingevuld voor of het oudste kind onder de tien jaar, of voor het jongste kind boven de tien jaar. Dit kind is het focal child. De SDQ bevat 25 items die verdeeld zijn over vijf subschalen: emotionele problemen (bijvoorbeeld: “*Heeft veel zorgen, lijkt vaak over dingen in te zitten*”, “*Voor heel veel bang, is snel angstig*”), gedragsproblemen (bijvoorbeeld: “*Heeft vaak driftbuien of woede-uitbarstingen*”), hyperactiviteit (bijvoorbeeld “*Rusteloos, overactief, kan niet lang stilzitten*”), problemen met leeftijdsgenoten (bijvoorbeeld: “*Nogal op zichzelf, neigt ertoe alleen te spelen*”, “*Wordt getreiterd of gepest door andere kinderen*”) en pro sociaal gedrag. De antwoordmogelijkheden bij de items zijn ‘niet waar’, ‘een beetje waar’ en ‘zeker waar’. De antwoorden zijn volgens het SDQ-scoreformulier respectievelijk 0, 1 of 2 punten waard. De som van de score op de eerste vier schalen worden samen de ‘totale probleemscore’ genoemd (zie SDQinfo.org). Bij een score van 14 of hoger wordt er gesproken van een verhoogde kans op psychosociale problemen. De totale probleemscore zal in dit onderzoek worden gebruikt als maat voor het psychisch welzijn en daarom is er gekeken naar betrouwbaarheid van de schaal. Hieruit kwam een Cronbach’s alpha van .804, wat duidt op een zeer betrouwbare schaal. Omdat de variabele rechtsscheef was, is er gebruik gemaakt van een natuurlijke log-transformatie. In de log-variabele van de totale probleemscore geldt dat een score van 2.71 of hoger gezien kan worden als een verhoogde kans op psychosociale problemen.

Onafhankelijke variabele

De onafhankelijke variabele in dit onderzoek is de tijd die ouders besteden met hun kind. De *tijd met kinderen* wordt gemeten aan de hand van een gemiddelde score op een van lijst activiteiten. Ouders hebben de vragen ingevuld voor hun focal child. De lijst met activiteiten

wordt verdeeld in twee type activiteiten, namelijk in routine activiteiten en interactieve activiteiten (Bianchi, 2011). De activiteiten die onder routine vallen zijn: “*Samen eten*”, “*Hem of haar weggebracht en/of opgehaald*”, “*Uit bed gehaald en/of naar bed gebracht*” en “*Samen huishoudelijke taken gedaan*”. De activiteiten die onder interactief vallen zijn: “*Met school/huiswerk geholpen*”, “*Gepraat over wat hem/haar bezig houdt*”, “*Televisie gekeken*”, “*Gespeeld, een spelletje gedaan en/of geknutseld*” “*Buitenshuis vrijetijdsactiviteiten ondernomen, zoals samen sporten, naar de speeltuin of winkelen*”, “*Voorgelezen*” en “*Een uitvoering, sportwedstrijd etc. van hem/haar bezocht*”. De antwoordmogelijkheden waren: (6) ‘*Meerdere keren per dag*’, (5) ‘*(Bijna) elke dag*’, (4) ‘*Meerdere keren per week*’, (3) ‘*Eén keer per week*’, (2) ‘*Een aantal keer per maand*’, (1) ‘*Eén keer per maand*’, (0) ‘*Niet*’. Voor de onafhankelijke variabele *tijd met kind* is er een variabele aangemaakt die de gemiddelde tijd besteed aan alle activiteiten samen meet (Cronbach’s $\alpha = .858$). Daarnaast zijn er aparte variabelen gemaakt voor de gemiddelde tijd besteed aan routine activiteiten (Cronbach’s $\alpha = .691$) en voor de gemiddelde tijd besteed aan interactieve activiteiten (Cronbach’s $\alpha = .794$).

Mediators

In dit onderzoek worden er drie mediators meegenomen. De eerste is het *geslacht van de ouder*. Dit is een dummy variabele waarbij (0) = ‘Man’ en (1) = ‘Vrouw’. De tweede is het *geslacht van het kind*. Dit is ook een dummy variabele en hier geldt dat (0) = ‘Jongen’ en (1) = ‘Meisje’. De laatste betreft *combinaties van geslacht*. Combinaties van geslacht is een discrete variabele met meerdere categorieën. Voor iedere categorie is een aparte dummy variabele aangemaakt. De dummy variabele *moederdochter* is (1) wanneer geslacht ouder = (1) ‘Vrouw’ en geslacht kind = (1) ‘Meisje’. Dummy variabele *moederzoon* is (1) wanneer geslacht ouder = (1) ‘Vrouw’ en geslacht kind = (0) ‘Jongen’. De dummy variabele *vaderdochter* is (1) wanneer geslacht ouder = (0) ‘Man’ en geslacht kind = (1) ‘Meisje’. De dummy variabele *vaderzoon* is (1) wanneer geslacht ouder = (0) ‘Man’ en geslacht kind = (0) ‘Jongen’.

Controlevariabelen

In dit onderzoek worden controlevariabelen meegenomen waarvan uit eerder onderzoek is gebleken dat deze een effect hebben op het psychisch welzijn van het kind (Amato, 1994; Milkie et al., 2015; Roeters & van Houdt, 2019;).

De eerste controlevariabele is het *opleidingsniveau van de ouder*. Participanten hebben hun hoogst genoten opleidingsniveau genoteerd. Antwoordmogelijkheden waren (1) ‘*Lagere school niet afgemaakt*’, (2) ‘*Alleen lagere school*’, (3) ‘*LBO, huishoudschool LHNO, VMBO-*

basis/kader', (4) 'Mavo, Ulo, Mulo, VMBO gemengd/theoretisch', (5) 'Havo, MMS', (6) 'VWO, HBS, Atheneum, Gymnasium' (7) 'MBO, KMBO', (8) 'HBO, kandidaatsexamen', (9) 'Universiteit' en (10) 'Postacademisch'.

Daarnaast is er ook gekeken naar leeftijd. Zowel de *leeftijd van het kind* als de *leeftijd van de ouder* zijn meegenomen als controlevariabelen. Beide zijn gemeten in aantal jaren. Bij de leeftijd van het kind is gevraagd naar de leeftijd van het focal child.

Naast leeftijd is ook de variabele *aantal kinderen* meegenomen. Het aantal kinderen is gemeten in het totaal aantal kinderen van de participant.

Ook wordt gecontroleerd op de burgerlijke stand van de ouders. De variabele *getrouwd* meet of de respondent getrouwd is met zijn of haar partner. Het betreft een dummy variabele waarbij (0) 'Nee' (geregistreerd partnerschap of samenwonen) en (1) 'Ja'.

Tot slot wordt er gecontroleerd op het aantal werkuren. Het aantal werkuren van de ouder is gemeten aan de hand van de vraag 'Verricht u op dit moment betaalde arbeid?' Waarbij (1) 'Ja' en (2) 'Nee'. Wanneer het antwoord (1) 'Ja' is, is er gevraagd naar het aantal werkuren per week, en wanneer het antwoord is (2) 'Nee' is aantal werkuren per week 0.

Beschrijvende statistieken

De beschrijvende statistieken van de variabelen zijn weergegeven in Tabel 1. Het gemiddelde van de totale probleemscore ligt op $M = 1.89$. Omdat er pas vanaf een score van 2.71 sprake is van een verhoogde kans op psychosociale problemen, kan gesteld worden dat het gemiddeld psychisch welzijn van kinderen hoog ligt. De statistieken laten verder zien dat ouders gemiddeld veel tijd besteden aan hun kind. Een score van 3,5 geeft aan dat ouders gemiddeld één tot meerdere keren per week activiteiten met hun kinderen doen.

Analyseplan

Om onderzoek te doen naar het effect van tijd met kinderen op het psychisch welzijn van kinderen wordt er gebruik gemaakt van meervoudige regressieanalyses. De analyses worden uitgevoerd voor de variabele tijd met kinderen, maar ook apart voor de variabelen routine activiteiten en interactieve activiteiten. Eerst wordt Model 1 geschat, waarin wordt gekeken naar de directe effecten van tijd met kinderen, geslacht van de ouder en geslacht van kind. Vervolgens worden in Model 2 de controlevariabelen toegevoegd. Daaropvolgend wordt Model 3 geschat met directe effecten van routine activiteiten, interactieve activiteiten, geslacht van de ouder, geslacht van het kind en de controlevariabelen. Daarna komen de interacties van geslacht van de ouder en geslacht van het kind aan bod. In Model 4 wordt gekeken naar de interacties

tussen tijd en geslacht en in Model 5 naar de interacties tussen routine activiteiten en geslacht en interactieve activiteiten en geslacht. Tot slot volgen er twee modellen met de interacties van combinaties van geslacht. In Model 6 zijn dit interacties met tijd en in Model 7 zijn dit interacties met routine activiteiten en interactieve activiteiten. In de modellen waarbij routine activiteiten en interactieve activiteiten samen worden meegenomen is er gekeken naar VIF-scores om te bepalen of variabelen wel of niet sterk zijn gecorreleerd. De VIF-scores zijn allemaal lager dan 10, wat betekent dat er geen sprake is van multicollineariteit.

Tabel 1: Beschrijvende statistieken van de gebruikte variabelen (minimum, maximum, gemiddelde en standaarddeviatie voor N = 1959)

Variabele	MIN	MAX	M	SD
Probleemscore (log) ^a	0	3.47	1.89	0.71
Tijd met kinderen	0	6	3.52	0.95
Routine activiteiten	0	6	3.96	1.05
Interactieve activiteiten	0	6	3.29	1.00
Geslacht ouder (vrouw)	0	1	0.56	b
Geslacht kind (meisje)	0	1	0.53	b
Combinatie moeder-dochter	0	1	0.30	b
Combinatie moeder-zoon	0	1	0.26	b
Combinatie vader-dochter	0	1	0.23	b
Combinatie vader-zoon	0	1	0.21	b
Opleidingsniveau ouder	1	10	6.73	1.97
Leeftijd kind	4	17	10.65	3.44
Leeftijd ouder	26	67	43.71	5.99
Aantal kinderen	1	9	2.11	0.85
Getrouwd	0	1	0.69	0.46
Aantal werkuren van de ouder	0	150	30.14	16.97

Bron: NFN (2012, 2013)

^a Gemeten aan de hand van SDQ.

^b Standaarddeviatie niet weergegeven voor dummy variabelen.

Resultaten

Tijd, routine activiteiten en interactieve activiteiten

In Model 1 (Tabel 2) wordt er gekeken naar de directe effecten van tijd met kinderen, geslacht van de ouder en geslacht van het kind, op het psychisch welzijn van kinderen. Deze regressievergelijking is significant ($F = 11.02, p < .001$), wat zegt dat er sprake is van een goede voorspeller voor het psychisch welzijn van het kind. Het model verklaart 1,7% van de waargenomen variantie. In Model 1 is de variabele tijd met kinderen significant ($b = -.054, t = -3.085, p = .002$), wat betekent dat het psychisch welzijn van kinderen beter is, naarmate de ouders meer tijd in het kind investeren. Psychisch welzijn is gemeten aan de hand van de probleemscore van de SDQ. Een negatief effect op de variabele probleemscore geeft aan dat, naarmate ouders meer tijd in hun kind investeren, de probleemscore van het kind lager is en het psychisch welzijn dus beter. Hiermee wordt steun gevonden voor de eerste hypothese. Daarnaast is in Model 1 ook geslacht van het kind significant ($b = -.143, t = -4.475, p < .001$). Omdat geslacht van het kind een dummy variabele is, drukt de coëfficiënt het verschil tussen de 0 (= jongen) en 1 (= meisje) waarden van de dummy uit. Omdat bij geslacht van het kind geldt dat '1' is 'meisje', betekent de negatieve coëfficiënt dat meisjes een lagere score hebben op probleemscore van de SDQ dan jongens. Een lagere probleemscore staat voor een beter psychisch welzijn, dus meisjes hebben over het algemeen een beter psychisch welzijn dan jongens. Er wordt geen effect gevonden voor het geslacht van de ouder.

In Model 2 (Tabel 2) worden ook de controlevariabelen meegenomen in de analyse. Model 2 is significant ($F = 7.14, p < .001$) en het toevoegen van de controlevariabelen heeft gezorgd voor een significante verbetering van het model ($R^2 \text{ change} = .015, F\text{-Change} = 5.132, p < .001$). Model 2 verklaart 3,2% van de waargenomen variantie. Het effect van tijd met kinderen op het psychisch welzijn van kinderen blijft significant ($b = -.096, t = -4.502, p < .001$). Hypothese 1, die stelt dat meer tijd met kinderen leidt tot een beter psychisch welzijn bij kinderen, wordt opnieuw bevestigd. Ook het effect van het geslacht van het kind blijft in Model 2 significant ($b = -.142, t = -4.463, p < .001$). Daarnaast worden ook voor een aantal controlevariabelen significante effecten gevonden. Het opleidingsniveau van de ouder heeft een negatieve invloed op de probleemscore ($b = -.024, t = -2.746, p = .006$). Dit betekent dat naarmate het opleidingsniveau van de ouder hoger is, de probleemscore van het kind lager is en het psychisch welzijn dus beter. De leeftijd van het kind heeft ook een negatief effect op de probleemscore ($b = -.015, t = -2.195, p = .028$). Hier geldt dat naarmate het kind ouder is, de probleemscore lager is en het psychisch welzijn dus beter. Ook het totaal aantal kinderen van de ouders heeft een effect op het psychisch welzijn van kinderen ($b = -.045, t = 2.306, p = .021$).

Hoe meer kinderen de ouders hebben, hoe lager de probleemscore en dus hoe beter het psychisch welzijn van het kind. Tot slot is het aantal werkuren van de ouder significant ($b = .002$, $t = -2.093$, $p = .036$). Ook hier is het effect negatief, wat wil zeggen dat naarmate ouders meer uren in de week werken, het kind een lagere probleemscore heeft en dus een beter psychisch welzijn.

Tabel 2: Resultaten van regressies met afhankelijke variabele probleemscore (psychisch welzijn) van het kind en onafhankelijke variabele tijd met kinderen, routine activiteiten, interactieve activiteiten en controlevariabelen

Variabele	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	se	B	se	B	se
Constante	2.173***	.063	2.920***	.192	2.901***	.191
Tijd met kinderen	-.054**	.018	-.096***	.021		
Routine activiteiten					.009	.021
Interactieve activiteiten					-.101***	.023
Geslacht ouder (vrouw)	-.023	.034	-.054	.042	-.066	.042
Geslacht kind (meisje)	-.143***	.032	-.142***	.032	-.145***	.032
Opleidingsniveau ouder			-.024**	.009	-.024**	.009
Leeftijd kind			-.015**	.007	-.014**	.007
Leeftijd ouder			-.002	.003	-.002	.003
Aantal kinderen			-.045**	.019	-.049**	.019
Getrouwd			-.021	.036	-.021	.036
Aantal werkuren van de ouder			-.002**	.001	-.002**	.001
R ²	.017		.032		.034	
N	1959		1959		1959	

Bron: NFN-onderzoek (2012-2013)

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .001$

In Model 3 (Tabel 2) wordt er gekeken naar het effect van verschillende type tijdsbesteding, namelijk naar routine activiteiten en interactieve activiteiten. Model 3 is significant ($F = 6.843$, $p < .001$) en verklaart 3,4% van de waargenomen variantie. Er blijkt geen direct effect te zijn van routine activiteiten op het psychisch welzijn van kinderen. Meer of minder routine activiteiten met kinderen maakt het psychisch welzijn van kinderen niet beter of slechter. Dit

komt overeen met de in hypothese 2 gestelde verwachting. Wel wordt er een significant negatief effect van interactieve activiteiten gevonden ($b = -.101, t = -4.395, p < .001$). Wanneer ouders meer interactieve activiteiten ondernemen met kinderen, is de probleemscore van kinderen lager en het psychisch welzijn beter. Hiermee wordt steun gevonden voor hypothese 3. Daarnaast is ook in Model 3 geslacht van het kind significant ($b = -.145, t = -4.574, p < .001$), net als de controlevariabelen opleidingsniveau van de ouder ($b = -.024, t = -2.825, p = .005$), leeftijd van het kind ($b = -.014, t = -2.057, p = .040$), aantal kinderen ($b = -.049, t = -2.496, p = .013$) en aantal werkuren van de ouder ($b = -.002, t = -2.003, p = .045$).

Interactie-effecten van geslacht

In Model 4 (Tabel 3) worden interacties tussen tijd met kinderen en het geslacht van de ouder en tussen tijd met kinderen en het geslacht van het kind toegevoegd. Het model is significant ($F = 6.129, p < .001$) en verklaart 3,3% van de variantie. De toevoeging van de interactievariabelen levert geen verbetering van het model op ($R^2 \text{ change} = .002, F\text{-Change} = 1.551, p = .212$). Beide interacties tussen geslacht en tijd met kinderen zijn niet significant. Er zijn geen aanwijzingen dat het effect van tijd met kinderen verschilt tussen moeders en vaders, noch tussen meisjes/dochters en jongens/zonen. Hypothese 4, die stelde dat het effect van tijd op het psychisch welzijn van kinderen sterker zou zijn wanneer het tijd met de moeder betrof, wordt verworpen. Het blijkt dat het beter is om het model te schatten zonder interacties, zoals werd gedaan in Model 2 (Tabel 2). In Model 4 zijn de hoofdeffecten tijd met kinderen ($b = -.143, t = -4.139, p < .001$), geslacht kind ($b = -.251, t = -2.049$ en $p = .041$) en geslacht ouder ($b = -.248, t = -1.898, p = .058$) significant. Omdat de interacties in dit model niet significant zijn, is het niet relevant om de hoofdeffecten te interpreteren. Tot slot worden in Model 4 significante effecten gevonden van de controlevariabelen opleidingsniveau van de ouder ($b = -.023, t = 2.633, p = .008$), leeftijd kind ($b = -.015, t = -2.166, p = .030$), aantal kinderen ($b = -.044, t = -2.275, p = .023$) en aantal werkuren van de ouder ($b = -.003, t = -2.176, p = .030$).

In Model 5 (Tabel 3) wordt er gekeken naar de interacties tussen routine activiteiten en geslacht ouder, routine activiteiten en geslacht kind, interactieve activiteiten en geslacht ouder en interactieve activiteiten en geslacht kind. Model 5 is significant ($F = 5.289, p < .001$), maar het toevoegen van de interacties levert geen significante verbetering van het model op ($R^2 \text{ change} = .003, F\text{-change} = 1.390, p = .235$). Het model verklaart 3,7% van de waargenomen variantie.

Tabel 3: Resultaten van regressie, met afhankelijke variabele probleemscore (psychisch welzijn) van het kind en onafhankelijke variabele tijd met kinderen, routine activiteiten, interactieve activiteiten, controlevariabelen en interacties tussen geslacht en tijd.

Variabele	Model 4		Model 5	
	B	se	B	se
Constante	3.070***	.211	3.055***	.211
Tijd met kinderen	-.143***	.035		
Routine activiteiten			-.006	.037
Interactieve activiteiten			-.133**	.040
Geslacht ouder (vrouw)	-.248*	.131	-.222	.138
Geslacht kind (meisje)	-.251**	.123	-.301**	.128
Interactie tijd X geslacht ouder	.055	.035		
Interactie tijd X geslacht kind (M)	.030	.034		
Interactie routine X geslacht ouder (V)			-.022	.042
Interactie routine X geslacht kind (M)			.055	.040
Interactie interactief X geslacht ouder (V)			.075	.043
Interactie interactief X geslacht kind(V)			-.020	.042
Opleidingsniveau ouder	-.023**	.009	-.023**	.009
Leeftijd kind	-.015**	.007	-.014**	.007
Leeftijd ouder	-.002	.003	-.002	.004
Aantal kinderen	-.044**	.019	-.047**	.019
Getrouwd	-.020	.036	-.020	.036
Aantal werkuren van de ouder	-.003**	.001	-.002**	.001
R ²	.033		.037	
N	1959		1959	

Bron: NFN-onderzoek (2012-2013)

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .001$

Opmerkelijk is dat er geen verbetering van het model optreedt, maar dat wel één van de vier interactie-effecten significant is, namelijk de interactie tussen interactieve activiteiten en geslacht van de ouder ($b = .075$, $t = 1.749$, $p = .081$). Dit betekent dat er aanwijzingen zijn dat het effect van interactieve activiteiten met kinderen verschilt tussen moeders en vaders. De coëfficiënt van de interactieterm kan gezien worden als het verschil in effect van interactieve activiteiten met kinderen tussen moeders en vaders. Omdat het geslacht van de ouder een

dummy variabele is, waarbij geldt dat '1' = 'vrouw', betekent een positief interactie-effect dat interactieve activiteiten met de moeder leiden tot een hogere probleemscore bij kinderen dan interactieve activiteiten met de vader. Met andere woorden, interactieve activiteiten met de vader zorgen voor een significant beter psychisch welzijn bij kinderen dan interactieve activiteiten met de moeder. Daarnaast is er sprake van een significant hoofdeffect van interactieve activiteiten ($b = -.133, t = -3.318, p = .001$). Omdat er een interactieterm aanwezig is in het model, moet deze coëfficiënt geïnterpreteerd worden als het effect van interactieve activiteiten op psychisch welzijn wanneer geslacht ouder gelijk is aan 0 (= *man*) en wanneer geslacht van het kind gelijk is aan 0 (= *jongen*). Met andere woorden, het effect van interactieve activiteiten met de vader op het psychisch welzijn van jongens. Het hoofdeffect van geslacht ouder is niet significant, maar het hoofdeffect van geslacht kind wel ($b = -.301, t = -2.353, p = .019$). Omdat de interacties tussen geslacht kind en routine activiteiten en tussen geslacht kind en interactieve activiteiten in dit model niet significant zijn, is het niet relevant om naar het hoofdeffect van geslacht kind te kijken. Tot slot zijn er ook een aantal controlevariabelen significant in Model 5, namelijk opleidingsniveau van de ouder ($b = -.023, t = -2.713, p = .007$), leeftijd van het kind ($b = -.014, t = -2.077, p = .038$), aantal kinderen ($b = -.047, t = -2.422, p = .016$) en aantal werken ($b = -.003, t = -1.972, p = .049$). Ondanks dat één van de interacties significant is, blijkt uit de incrementele F-toets dat het toch beter is om het model te schatten zonder interacties, zoals in Model 3 (Tabel 2).

Interactie-effecten van combinaties van geslacht

In Model 6 (Tabel 4) wordt er gekeken naar de interacties tussen tijd en combinaties van geslacht. Het model is significant ($F = 5.257, p < .001$), maar uit de incrementele F-toets blijkt dat het toevoegen van de interactietermen het model niet verbeterd ($R^2 \text{ change} = .002, F\text{-change} = 1.331, p = .262$). Hieruit blijkt dat het beter is om het model te schatten zonder de interactievariabelen, zoals in Model 2 (Tabel 2). Opmerkelijk genoeg zijn er wel een aantal interactietermen significant, terwijl de incrementele F-toets dat niet was. In Model 6 (Tabel 4) is te zien dat er aanwijzingen dat het effect van tijd verschilt tussen de combinaties moeder-dochter en vader-dochter ($b = -.083, t = -1.701, p = .089$). Ook zijn er aanwijzingen dat er een verschil bestaat in het effect van tijd tussen de combinaties moeder-dochter en vader-zoon ($b = -.086, t = -1.663, p = .096$). Beide interactie-effecten zijn negatief, wat betekent dat zowel tijd in de combinatie vader-dochter als tijd in de combinatie vader-zoon, zorgen voor lagere probleemscore bij kinderen dan tijd in de combinatie moeder-dochter.

Tabel 4: Resultaten van regressie, met afhankelijke variabele probleemscore (psychisch welzijn) van het kind en onafhankelijke variabele tijd met kinderen, routine activiteiten, interactieve activiteiten, controlevariabelen en interacties tussen combinaties geslacht en tijd.

Variabele	Model 6		Model 7	
	B	se	B	se
Constante	2.502***	.220	2.448***	.225
Tijd met kinderen	-.041	.249		
Routine activiteiten			.037	.039
Interactieve activiteiten			-.069*	.039
Combinatie moeder-zoon ^a	.380**	.180	.455**	.192
Combinatie vader-dochter ^a	.364**	.180	.356*	.192
Combinatie vader-zoon ^a	.507**	.189	.543**	.199
Interactie tijd X moederzoon ^a	-.061	.047		
Interactie tijd X vaderdochter ^a	-.083*	.049		
Interactie tijd X vaderzoon ^a	-.086*	.052		
Interactie routine X moederzoon ^a			-.073	.056
Interactie routine X vader-dochter ^a			.007	.059
Interactie routine X vader-zoon ^a			-.039	.059
Interactie interactief X moeder-zoon ^a			.003	.057
Interactie interactief X vader-dochter ^a			-.091	.059
Interactie interactief X vader-zoon ^a			-.051	.060
Opleidingsniveau ouder	-.023**	.009	-.023**	.009
Leeftijd kind	-.014**	.007	-.014**	.007
Leeftijd ouder	-.002	.036	-.002	.004
Aantal kinderen	-.044**	.019	-.047**	.019
Getrouwd	-.020	.036	-.020	.036
Aantal werkuren van de ouder	-.003**	.001	-.002*	.001
R ²	.037		0.37	
N	1959		1959	

Bron: NFN-onderzoek (2012-2013)

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .001$

^a Referentiegroep: combinatie moeder-dochter, overige contrasten niet significant

Dat tijd in de combinatie vader-dochter voor een beter psychisch welzijn bij meisjes zorgt dan tijd in de combinatie moeder-dochter, is in strijd met de gestelde verwachting in hypothese 5. Het verschil in het effect van tijd is het grootst tussen de combinaties moeder-dochter en vaderzoon, met een effectgrootte van $-.12$ ($= -.086/SD(Y)$, waarbij $SD(Y) = .71$). Deze effectgrootte is volgens het NJI (2019) verwaarloosbaar klein. Dat de effectgrootte verwaarloosbaar is, sluit aan bij het resultaat van de incrementele F-toets, die uitwees dat het model na het toevoegen van de interacties niet verbeterd. De overige contrasten van interacties met combinaties van geslacht zijn niet significant. Er wordt geen steun gevonden voor hypothese 5. Verder zijn in Model 6 een aantal hoofdeffecten van de combinaties van geslacht significant. De combinaties moederzoon ($b = .380$, $t = 2.109$, $p = .035$), vaderdochter ($b = .364$, $t = 2.022$, $p = .043$) en vaderzoon ($b = .507$, $t = 2.687$, $p = .007$) verschillen significant van de referentiegroep combinatie moederdochter. De effecten kunnen geïnterpreteerd worden als het verschil in effect tussen de combinaties op het psychisch welzijn, wanneer tijd met kinderen 0 is. In het kader van dit onderzoek zijn dit geen betekenisvolle effecten. De overige hoofdeffecten van de contrasten verschillen niet significant van elkaar. Tot slot zijn er een aantal significante controlevariabelen, namelijk opleidingsniveau ($b = -.023$, $t = -2.552$, $p = .008$) leeftijd kind ($b = -.014$, $t = -2.119$, $p = .034$), aantal kinderen ($b = -.044$, $t = -2.260$, $p = .024$) en aantal werkuren ($b = -.003$, $t = -2.175$, $p = .030$).

In Model 7 (Tabel 4) wordt er gekeken naar de interacties tussen routine activiteiten en combinaties van geslacht en tussen interactieve activiteiten en combinaties van geslacht. Ook hier blijkt dat het toevoegen van de interactievariabelen geen significante verbetering van het model oplevert (R^2 change = .003, F -change = 1.123, $p = .346$). Zowel de interactietermen tussen routine activiteiten en combinaties van geslacht als de interactietermen tussen interactieve activiteiten en combinaties van geslacht zijn niet significant. Er is geen reden om aan te nemen dat het effect van interactieve activiteiten of van routine activiteiten op het psychisch welzijn van kinderen verschilt voor bepaalde combinaties van geslacht. Het is daarom beter om ook dit model te schatten zonder de interactievariabelen, zoals in Model 3 (Tabel 2). Net als in Model 6 (Tabel 4) zijn de hoofdeffecten van combinaties van geslacht significant, maar niet betekenisvol. Daarnaast is het hoofdeffect van interactieve activiteiten significant ($b = -.069$, $t = -1.749$, $p = .080$), maar niet relevant om te interpreteren, omdat de interacties niet significant zijn. Tot slot zijn er een aantal controlevariabelen significant, namelijk opleidingsniveau ($b = -.023$, $t = -2.727$, $p = .006$) leeftijd kind ($b = -.014$, $t = -2.060$, $p = .044$), aantal kinderen ($b = -.047$, $t = -2.403$, $p = .016$) en aantal werkuren ($b = -.002$, $t = -2.9657$, $p = .050$).

Conclusie & Discussie

Dit onderzoek heeft zich gefocust op het beantwoorden van de vraag: *‘Wat is het effect van de tijd die ouders besteden aan kinderen op het psychisch welzijn van kinderen, en verschilt dit effect met het geslacht van de ouder, het geslacht van het kind en/of een combinatie van beide?’*. Met het antwoord op die vraag is geprobeerd een uitbreiding te bieden op bestaande literatuur, door niet eerdere onderzochte interactietermen mee te nemen in de analyses van het effect van tijd met kinderen op het psychisch welzijn van kinderen.

De verwachting dat meer tijd met kinderen zou leiden tot een beter psychisch welzijn van kinderen werd bevestigd. Ook de verwachting dat routine activiteiten geen effect zouden hebben op het psychisch welzijn van kinderen, werd in dit onderzoek bevestigd. Wel werd er een effect gevonden voor interactieve activiteiten. Tijd waarin ouders direct interacteren met hun kinderen, zoals een dagje weg of samen een spelletje spelen, is bevorderlijk voor het psychisch welzijn van kinderen. Alledaagse handelingen, zoals samen eten of het kind naar bed brengen blijken niet van invloed te zijn op het psychisch welzijn. Deze bevindingen zijn in overeenstemming met eerder onderzoek (Bianchi, Robinson, & Milkie, 2006; Hsin & Felfe, 2014; Milkie et al., 2015; Roeters & van Houdt, 2019). Zoals eerdere onderzoeken ook stelden, is de kwaliteit van tijd, dus hoe de tijd wordt besteed, van belang wanneer er gekeken wordt naar de gevolgen voor het psychisch welzijn van kinderen (Bernal et al., 2011; Fiorini & Keane, 2014). Interactie tussen ouder en kind is van cruciaal belang wanneer er gekeken wordt naar effecten op psychisch welzijn (Bianchi et al., 2006; Hsin & Felfe, 2014).

Verder bleek dat zowel de interactie van tijd en geslacht ouder als de interactie tussen tijd en geslacht kind geen significante effecten hadden op het psychisch welzijn van kinderen. Een mogelijke verklaring voor de bevinding dat het effect van tijd met kinderen niet verschilt met het geslacht van de ouder, is dat er in dit onderzoek is gewerkt met geclusterde data. In 61,5% van de gevallen was er sprake van data van beide partners. Partners zouden elkaar beïnvloed kunnen hebben bij het invullen van de vragenlijst, waardoor antwoorden van moeders en vaders mogelijk sterk op elkaar lijken. Dit zou ervoor gezorgd kunnen hebben dat er geen significante verschillen in het effect van tijd met kinderen zijn gevonden tussen moeders en vaders.

Er werden wel significante verschillen gevonden voor de interacties tussen tijd en combinaties van geslacht, maar deze waren verwaarloosbaar klein (NJI, 2019). Uit eerder onderzoek bleek dat moeders meer tijd doorbrengen met hun dochters dan met hun zonen en dat vaders meer tijd doorbrengen met hun zonen dan met hun dochters (Harris et al., 1998; Lundberg et al., 2011; Nikiforidis et al., 2018; Raley & Bianchi, 2006; Updegraff et al., 2001;

Yeung et al., 2001). In dit onderzoek werd niet gevonden dat deze combinaties ook zorgen voor verschillen in het effect van tijd op het psychisch welzijn van kinderen.

Daarnaast zijn er aanwijzingen dat het effect van interactieve activiteiten verschilt tussen moeders en vaders. Interactieve activiteiten met de vader leiden tot een significant lagere probleemscore dan interactieve activiteiten met de moeder. Deze resultaten moeten echter met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, omdat het gehele model met interacties niet beter werd in vergelijking met het model zonder interacties. Wel sluit de bevinding aan bij eerder onderzoek, dat ook aantoonde dat tijd waarin de vader direct interacteert met het kind belangrijk is voor psychisch welzijn van het kind (Milkie et al., 2015; Roeters & van Houdt, 2019).

Indien gekeken wordt naar de directe effecten op psychisch welzijn bleek dat het geslacht van een kind een rol speelde. Het zijn van een meisje zorgt voor een voordeel in psychisch welzijn in vergelijking met het zijn van een jongen. Dit is opmerkelijk, omdat uit cijfers van het CBS (2019) blijkt dat het percentage kinderen die psychisch ongezond zijn hoger ligt onder meisjes (14,0%) dan onder jongens (9,8%). Uit het rapport van het HBCS-onderzoek (Stevens, Van Dorsselaer, Boer, De Roos, Duinhof, ter Bogt ... & De Looze, 2018) bleek dat jongens op het basisonderwijs (tot en met 12 jaar) significant hoger scoren op psychische problemen. Meisjes daarentegen scoren op het voortgezet onderwijs (12 jaar en ouder) hoger op psychische problemen. In dit onderzoek was de leeftijd van het kind sterk geclusterd rond de 10 jaar. Dit zou een mogelijke verklaring kunnen bieden voor de verschillen in psychisch welzijn tussen jongens en meisjes. Rond deze leeftijd laten jongens meer psychische problemen zien dan meisjes.

Daarnaast werden ook voor een aantal van de controlevariabelen significante effecten gevonden. Opleidingsniveau van de ouder bijvoorbeeld, zorgde voor een hoger psychisch welzijn van de kinderen. Dit komt overeen met eerder gevonden resultaten (Milkie et al., 2015). Ook werd gevonden dat hoe hoger het aantal werkuren van de ouder, hoe beter het psychisch welzijn van het kind. Vaak wordt verwacht dat ouders minder tijd doorbrengen met kinderen wanneer zij meer uren per week werken (Bianchi, 2000). Echter toont onderzoek aan dat meer werkuren niet per se hoeft te leiden tot minder tijd met kinderen (Baydar, Greek & Gritz, 1999; Bianchi, 2000; Huston & Rosenkrantz Aronson, 2005). Ouders kiezen er bewust voor om meer werkuren niet ten koste te laten gaan van interactieve activiteiten met hun kinderen (Hsin & Felfe, 2014; Huston & Rosenkrantz Aronson, 2005). In overeenkomst met eerder onderzoek (Amato, 1994), werd ook gevonden dat hoe groter het totale aantal kinderen van de ouders, hoe beter het psychisch welzijn van kinderen. Tot slot was ook de leeftijd van het kind belangrijk, oudere kinderen hebben over het algemeen een beter psychisch welzijn. Hoewel dit ook werd

gevonden in onderzoek van Roeters & van Houdt (2019), is dit resultaat opmerkelijk. Cijfers indiceren dat psychische problemen meer voorkomen bij kinderen op het voortgezet onderwijs (12 jaar en ouder) dan bij kinderen op het basisonderwijs (tot en met 12 jaar) (Stevens et al., 2018). Omdat de leeftijd in dit onderzoek geclusterd is rond de 10 jaar, is er mogelijk sprake van vertekening omtrent het psychisch welzijn van oudere kinderen.

Een belangrijke opmerking bij dit onderzoek is dat er niet gesproken kan worden over een causale relatie. Het kan namelijk ook mogelijk zijn dat ouders meer tijd doorbrengen met hun kind, wanneer het psychisch welzijn van het kind beter is.

Een grote beperking aan dit onderzoek is dat er data gebruikt is van huishoudens voor een individuele analyse. Omdat er geen gebruik is gemaakt van een clusteranalyse of een multilevel analyse, kan er vertekening in de resultaten zijn ontstaan. Voor veel kinderen zit er nu dubbele data in, omdat de vragenlijst zowel door de moeder als de vader is ingevuld.

Een andere beperking van dit onderzoek is dat het construct psychisch welzijn mogelijk te beperkt is gemeten. In dit onderzoek is gekeken naar de probleemscore van kinderen op de SDQ (Goodman, 1997). Literatuur geeft aan dat psychisch welzijn over veel meer gaat dan de afwezigheid van psychopathologie (Huppert & Whittington, 2003; Ryff & Singer, 1998). Daarnaast is het ook zo dat het kind zelf geen zeggenschap heeft gehad over zijn of haar psychisch welzijn, omdat de vragenlijst door de ouders is ingevuld. Het is mogelijk dat dit een vertekend beeld geeft, omdat ouders misschien juist bepaalde gedragingen overschatten of juist minder opmerken. Tot slot kan het ook zijn dat ouders sociaalwenselijke antwoorden geven wanneer het gaat om het welzijn van hun kind.

In vervolgonderzoek is het wellicht interessant om te kijken of het effect van tijd interacteert met de leeftijd van het kind. In dit onderzoek werd gevonden dat de leeftijd van het kind een significant effect heeft op het psychisch welzijn van het kind, waarbij gold dat hoe ouder het kind, hoe beter het welzijn. Dit is echter niet in overeenstemming met cijfers van het HSBC-onderzoek (Stevens et al., 2018). Ook in onderzoek van Milkie et al. (2015) kwam naar voren dat de leeftijd een belangrijke rol speelde bij het effect van tijd op het psychisch welzijn van kinderen. Milkie et al. (2015) vond echter alleen effecten van tijd voor adolescenten en niet voor kinderen onder de 12. Omdat er in dit onderzoek juist wel effecten werden gevonden voor kinderen onder de 12, is het interessant om te kijken of het effect van tijd met de ouders verschilt voor verschillende leeftijden.

Acknowledgements

“The NFN data were collected by Utrecht University in collaboration with Statistics Netherlands (CBS) and were funded by grant 480-10-015 from the Medium Investments Fund of the Netherlands Organization for Scientific Research (NWO) and by Utrecht University.

Referenties

- Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and Family*, 56, 1031–1042. <https://doi.org/10.2307/353611>
- Armsden, G. C., and Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth Adolescence*, 16, 427–454. <https://doi.org/10.1007/BF02202939>
- Baydar, N., Greek, A., & Gritz, R. M. (1999). Young mothers' time spent at work and time spent caring for children. *Journal of Family and Economic Issues*, 20(1), 61-84. <https://doi.org/10.1023/A:1022167930544>
- Bernal, R., Fernández, C., & Peña, X. (2011). The differential effects of quantity versus the quality of maternal time investments on child development. *Unpublished manuscript, Department of Economics, Universidad de los Andes, Bogotá, Colombia.*
- Bianchi, S. M. (2000). Maternal employment and time with children: Dramatic change or surprising continuity?. *Demography*, 37(4), 401-414. <https://doi.org/10.1353/dem.2000.0001>
- Bianchi, S. M. (2011). Family change and time allocation in American families. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 638(1), 21-44. <https://doi.org/10.1177%2F0002716211413731>
- Bianchi, S. M., Robinson, J. P., & Milke, M. A. (2006). *The changing rhythms of American family life*. Russell Sage Foundation.
- Braet, C., Prins, P., & Bijttebier, P. (2014). Ontwikkeling en psychopathologie. In *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie* (pp. 3-56). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
- Braff, D. (2015, Maart). The boy-girl blues: dealing with gender dissatisfaction. Geraadpleegd op: <https://www.parents.com/getting-pregnant/gender/prediction/the-boy-girl-blues-dealing-with-gender-dissatisfaction/>
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental psychology*, 22(6), 723.

- CBS statline. (2019). Gezondheid en zorggebruik; persoonskenmerken. Geraadpleegd op <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83005ned/table?ts=1560085298887>
- Cheng, H., & Furnham, A. (2004). Perceived parental rearing style, self-esteem and self-criticism as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 5, 1–21. <https://doi.org/10.1023/B:JOHS.0000021704.35267.05>
- Collins, W. A., & Russell, G. (1991). Mother-child and father-child relationships in middle childhood and adolescence: A developmental analysis. *Developmental review*, 11(2), 99-136. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(91\)90004-8](https://doi.org/10.1016/0273-2297(91)90004-8)
- Cooley, C. H. (1902). *Human Nature and the Social Order* (New York: Scribner's, 1902). *Social Organization*.
- Cripps, K., & Zyromski, B. (2009). Adolescents' psychological well-being and perceived parental involvement: Implications for parental involvement in middle schools. *RMLE Online*, 33(4), 1-13. <https://doi.org/10.1080/19404476.2009.11462067>
- Crockett, L. J., Eggebeen, D. J., & Hawkins, A. J. (1993). Father's presence and young children's behavioral and cognitive adjustment. *Journal of Family issues*, 14(3), 355-377. <https://doi.org/10.1177/019251393014003002>
- Crouter, A. C., Head, M. R., McHale, S. M., & Tucker, C. J. (2004). Family time and the psychosocial adjustment of adolescent siblings and their parents. *Journal of Marriage and Family*, 66(1), 147-162. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.00010.x-i1>
- Dahl, G. B., & Moretti, E. (2008). The demand for sons. *The Review of Economic Studies*, 75(4), 1085-1120. <https://doi.org/10.1111/j.1467-937X.2008.00514.x>
- Deković, M., Janssens, J. M., & Van As, N. M. (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family Process*, 42(2), 223-235. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2003.42203.x>
- Deković, M., & Prinzie, P. (2014). Gezin en afwijkende ontwikkeling. In *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie*(pp. 143-165). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
- Dinh, H., Cooklin, A. R., Leach, L. S., Westrupp, E. M., Nicholson, J. M., & Strazdins, L. (2017). Parents' transitions into and out of work-family conflict and children's mental health: Longitudinal influence via family functioning. *Social Science & Medicine*, 194, 42-50. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.10.017>
- Dotti Sani, G. M., & Treas, J. (2016). Educational gradients in parents' child-care time across countries, 1965–2012. *Journal of Marriage and Family*, 78(4), 1083-1096. <https://doi.org/10.1111/jomf.12305>

- Doyle, A. B., Lawford, H., & Markiewicz, D. (2009). Attachment style with mother, father, best friend, and romantic partner during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 19(4), 690-714. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2009.00617.x>
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational psychology review*, 13(1), 1-22. <https://doi.org/10.1023/A:1009048817385>
- Felson, R. B. (1985). Reflected appraisal and the development of self. *Social Psychology Quarterly*, 71-78. <https://doi.org/10.2307/3033783>
- Fiorini, M., & Keane, M. P. (2014). How the allocation of children's time affects cognitive and noncognitive development. *Journal of Labor Economics*, 32(4), 787-836. <https://doi.org/10.1086/677232>
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). The role of father involvement in children's later mental health. *Journal of adolescence*, 26(1), 63-78. [https://doi.org/10.1016/S0140-1971\(02\)00116-1](https://doi.org/10.1016/S0140-1971(02)00116-1)
- Gecas, V., & Schwalbe, M. L. (1986). Parental behavior and adolescent self-esteem. *Journal of Marriage and Family*, 48, 37-46. <https://doi.org/10.2307/352226>
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *Journal of child psychology and psychiatry*, 38(5), 581-586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
- Hays, S. (1998). *The cultural contradictions of motherhood*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Harris, K. M., & Morgan, S. P. (1991). Fathers, sons, and daughters: Differential paternal involvement in parenting. *Journal of Marriage and the Family*, 531-544. <https://doi.org/10.2307/352730>
- Harris, K. M., Furstenberg, F. F., & Marmer, J. K. (1998). Paternal involvement with adolescents in intact families: The influence of fathers over the life course. *Demography*, 35(2), 201-216. <https://doi.org/10.2307/3004052>
- Hsin, A., & Felfe, C. (2014). When does time matter? Maternal employment, children's time with parents, and child development. *Demography*, 51(5), 1867-1894. <https://doi.org/10.1007/s13524-014-0334-5>
- Huppert, F. A., & Whittington, J. E. (2003). Evidence for the independence of positive and negative well-being: Implications for quality of life assessment. *British journal of health psychology*, 8(1), 107-122. <https://doi.org/10.1348/135910703762879246>

- Huston, A. C. (1985). The development of sex typing: Themes from recent research. *Developmental Review*, 5(1), 1-17. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(85\)90028-0](https://doi.org/10.1016/0273-2297(85)90028-0)
- Huston, A. C., & Rosenkrantz Aronson, S. (2005). Mothers' time with infant and time in employment as predictors of mother–child relationships and children's early development. *Child development*, 76(2), 467-482. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00857.x>
- Kleisen, A. (2018, januari 9). De grijze wolk: als je niet blij bent met het geslacht van je baby. *De volkskrant*. Geraadpleegd op: <https://www.volkskrant.nl/mensen/de-grijze-wolk-als-je-niet-blij-bent-met-het-geslacht-van-je-baby~b6204d2b/>
- Knorth, E. J. (2016). Ontwikkeling door opvoeding: inzicht en uitzicht. *W. Staal, J. Vorstman, & RJ van der Gaag (red.), Leerboek ontwikkelingsstoornissen in de levensloop: Een integrale medische en psychologische benadering*, 119-136.
- Kraaijvanger, C. (2016, 3 oktober). Ouders besteden meer tijd aan hun kinderen dan vroeger. *Scientias*. Geraadpleegd op: <https://www.scientias.nl/ouders-besteden-meer-tijd-aan-kinderen-dan-vroeger/>
- LeCroy, C. W. (1988). Parent-adolescent intimacy: Impact on adolescent functioning. *Adolescence*, 23(89), 137.
- Leslie, L. A., Anderson, E. A., & Branson, M. P. (1991). Responsibility for children: The role of gender and employment. *Journal of Family Issues*, 12(2), 197-210. <https://doi.org/10.1177/019251391012002004>
- Liss, M., Schifffrin, H. H., Mackintosh, V. H., Miles-McLean, H., & Erchull, M. J. (2013). Development and validation of a quantitative measure of intensive parenting attitudes. *Journal of Child and Family Studies*, 22(5), 621-636. <https://doi.org/10.1007/s10826-012-9616-y>
- Lundberg, S., Pabilonia, S. W., & Ward-Batts, J. (2007). Time allocation of parents and investments in sons and daughters. *Unpublished paper*.
- Mammen, K. (2011). Fathers' time investments in children: do sons get more?. *Journal of Population Economics*, 24(3), 839-871. <https://doi.org/10.1007/s00148-009-0272-5>
- McLeod, B. D., Wood, J. J., & Weisz, J. R. (2007). Examining the association between parenting and childhood anxiety: A meta-analysis. *Clinical psychology review*, 27(2), 155-172. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2006.09.002>
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self and society* (Vol. 111). University of Chicago Press.: Chicago.

- Milkie, M. A., & Denny, K. E. (2012). Changes in the cultural model of father involvement: Descriptions of benefits to fathers, children, and mothers in Parents' Magazine, 1926-2006. *Journal of Family Issues*, 35(2), 223-253.
<https://doi.org/10.1177%2F0192513X12462566>
- Milkie, M. A., Kendig, S. M., Nomaguchi, K. M., & Denny, K. E. (2010). Time with children, children's well-being, and work-family balance among employed
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00768.x>
- Milkie, M. A., Mattingly, M. J., Nomaguchi, K. M., Bianchi, S. M., & Robinson, J. P. (2004). The time squeeze: Parental statuses and feelings about time with children. *Journal of marriage and Family*, 66(3), 739-761. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.00050.x>
- Milkie, M. A., Nomaguchi, K. M., & Denny, K. E. (2015). Does the amount of time mothers spend with children or adolescents matter?. *Journal of Marriage and Family*, 77(2), 355-372. <https://doi.org/10.1111/jomf.12170>
- Milkie, M. A., Simon, R. W., & Powell, B. (1997). yhs Perceptions and Evaluations of Maternal and Paternal. *Social Psychology Quarterly*, 60(3), 218-337.
- Muris, P. (2014). Angst en angststoornissen. In *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie* (pp. 303-323). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
https://doi.org/10.1007/978-90-368-0495-0_13
- Musick, K., Meier, A., & Flood, S. (2016). How parents fare: Mothers' and fathers' subjective well-being in time with children. *American Sociological Review*, 81(5), 1069-1095. <https://doi.org/10.1177%2F0003122416663917>
- Nikiforidis, L., Durante, K. M., Redden, J. P., & Giskevicius, V. (2018). Do mothers spend more on daughters while fathers spend more on sons?. *Journal of Consumer Psychology*, 28(1), 149-156. <https://doi.org/10.1002/jcpy.1004>
- Nederlands Jeugdinstuut (NJI) (2019). *Effectgrootte*. Geraadpleegd op:
<https://www.nji.nl/Effectgrootte>
- Poortman, A., Van der Lippe, T. & Boele-Woelki, K. (2014). Codebook of the survey New Families in the Netherlands (NFN). First wave. Utrecht: Utrecht University.
- Powell, B., & Downey, D. B. (1997). Living in single-parent households: An investigation of the same-sex hypothesis. *American Sociological Review*, 521-539.
<https://doi.org/10.2307/2657424>

- Raley, S., & Bianchi, S. (2006). Sons, daughters, and family processes: Does gender of children matter?. *Annual Review of Sociology*, 32, 401-421.
<https://doi.org/10.1146/annurev.soc.32.061604.123106>
- Roeters, A., & van Houdt, K. (2019). Parent–Child Activities, Paid Work Interference, and Child Mental Health. *Family Relations*, 68(2), 232-245.
<https://doi.org/10.1111/fare.12355>
- Ryff, C. D., & Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological inquiry*, 9(1), 1-28. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0901_1
- Sayer, L. C., Bianchi, S. M., & Robinson, J. P. (2004). Are parents investing less in children? Trends in mothers' and fathers' time with children. *American journal of sociology*, 110(1), 1-43. <https://doi.org/10.1086/386270>
- Shaffer, D. R., & Kipp, K. (2007). Bandura's cognitive social-learning theory. In *Developmental psychology* (7th ed.). Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
- Starrels, M. E. (1994). Gender differences in parent-child relations. *Journal of family Issues*, 15(1), 148-165. <https://doi.org/10.1177%2F019251394015001007>
- Steinberg, L. (1987). Recent research on the family at adolescence: The extent and nature of sex differences. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(3), 191-197.
<https://doi.org/10.1007/BF02139090>
- Stevens, G. W. J. M., Van Dorsselaer, S., Boer, M., De Roos, S., Duinhof, E. L., ter Bogt, T. F. M., ... & De Looze, M. (2018). HBSC 2017. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland.
- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. Routledge.
- Updegraff, K. A., McHale, S. M., Crouter, A. C., & Kupanoff, K. (2001). Parents' involvement in adolescents' peer relationships: A comparison of mothers' and fathers' roles. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), 655-668. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2009.00625.x> <https://doi.org/10.2307/2093508>
- Wilson, K. R., & Prior, M. R. (2011). Father involvement and child well-being. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 47(7), 405-407. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1754.2010.01770.x>
- Woelfel, J., & Haller, A. O. (1971). Significant others, the self-reflexive act and the attitude formation process. *American sociological review*, 74-87.
- Yeung, W. J., Sandberg, J. F., Davis-Kean, P. E., & Hofferth, S. L. (2001). Children's time with fathers in intact families. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 136-154.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00136.x>